

Марія Горелик

Запоріжжя (Україна)

УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ В ДІАСПОРНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ХХ СТ.

Безперечним є факт, що українська діаспорна історіографія зіграла роль наукового містка над прірвою національної історичної науки в період встановлення радянської влади. Діаспорна історична думка, принаймні на початку 1920-х років звернулася до осмислення наявності у духовно-інтелектуальному просторі України досить численного прошарку так званої інтелігенції «російської культури». Йдеться про носіїв подвійної свідомості, людей інтелектуальної праці українського походження, але вихованих у загальноімперській російській культурній традиції, які доклали чимало зусиль до розбудови останньої. Від того, наскільки ця частина інтелігенції могла бути включена в націотворчий процес, значною мірою залежав його перебіг. Новітні дослідження в українській історіографії водночас показують, що Перша світова війна вплинула на прискорення процесу формування української модерної нації, коли український етнос, розділений кордоном між Російською та Австро-Угорською монархіями, піднявся на новий рівень національної консолідації, власного державотворення, а «українське питання» стало однією з проблем європейського устрою і нової конструкції повоєнної Європи. Діаспорні історики привнесли і нову методологію, насамперед позитивістський напрям у сучасну українську історіографію. Це, зокрема, стосувалося праць П. Мірчука, І. Нагаєвського, Т. Гунчака, С. Ріпецького і, особливо, нових видань В. Вериги. Поразка проукраїнського табору у роки революції спричинила хвилю еміграції, що суттєво поповнила ряди науковців-істориків, які відстоювали державницькі національні інтереси українського суспільства, використовую-

чи західну методологію у синтезі з державницькою концепцією Грушевського (зокрема) і модерністською теорією націотворення. Однією з перших ґрунтовних праць стали два томи Д. Дорошенка («Історія України 1917–1923»), видані у 1932 р., а також, його праця «Мої спогади про недавнє минуле. 1917–1920». Оглядово діяльність український урядів охарактеризована Р. Млиновецьким, І. Крип'якевичем («Велика історія України»). Значним вплив на діаспорну історіографію мала праця П. Христюка «Замітки і матеріали до історії Української революції 1917–1929 рр.», автор якої детально характеризує погляди націонал-соціалістичної інтелігенції у її відкритій опозиції Гетьманату. Досліджуванням політичної історії УНР, Директорії та Гетьманату також займалися О. Підгайний та О. Федюшин. Однією з фундаментальних студій з історії Директорії УНР є праця М. Стахів «Україна в добу Директорії УНР», де автор всіляко підкреслює спадкоємність цього державного утворення від Центральної Ради. Економічну історію періоду Української революції висвітлюють праці І. Витановича «Аграрна політика українських урядів 1917–1920-х років», Б. Мартоса та Я. Зозулі («Гроші Української Держави»).

Отже, незважаючи на те, що українська національна ідея припинила панувати у вітчизняних дослідженнях з приходом радянської влади, діаспорна історіографія не припиняла дискусію щодо права українського народу на власне державне утворення, називаючи події 1917–1918 років Українською революцією, а не зручним СРСР терміном «громадянська війна».

Список основних джерел та літератури:

1. Іващенко В.А. Українська діаспорна історіографія податкової політики національних урядів в українському селі періоду революції 1917–1921 рр. / В.А. Іващенко // Український селянин. – 2012. – Вип. 13. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2012_13_6

2. Солдатенко В.Ф. Українська революція : концепція та історіографія (1918–1920 рр.) / В.Ф. Солдатенко // Ін-т політ. та етнонац. досліджень НАН України. – К. : Книга Пам'яті України ; Просвіта, 1999.

3. Салата Г.В. Аграрна політика українських національних урядів (1917–1920 рр.): історіографія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня

канд. іст. наук : спец. 07.00.06 «історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни» / Салата Г.В. – Київ, 2010.

4. Лозинська І.Г. Українська історіографія Першої світової війни: стан та перспективи досліджень / І.Г. Лозинська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 634 : Держава та армія.

5. Тельвак В. Проблеми історико-теоретичної спадщини Михайла Грушевського в історіографії української діаспори (1939–1990) / В. Тельвак // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Випуск 35-36. – Львів, 2000.